

ROSKILDE 1985

PRIS KR. 48,-

Jul i Roskilde

Roskilde Garden 50 år

Af Sv. B. Egly

Fra gammel tid havde borgerne i en by pligt til at deltage i byens forsvar, på egen bekostning og udrustning. *Christian 3.* og Rigets Råd besluttede i 1566, at der i hver købstad simpelt hen skulle oprettes et særligt borgerkompagni, til forsvar af byen og til at håndhæve lov og orden. Kompagniet skulle møde til træning i 8 dage efter 1. maj. Det var de velstående borgere, købændene, mestrene, der gennem uniformer og våben hævdede sig over de »gemene indvånere«. Borgerkompagnier kom til at fungere i flere århundreder helt indtil, ja, delvis og så *ind* i vort eget århundrede. Men lidt efter lidt forsvandt disse borgerkorps – ofte til stor sorg for vide kredse, der havde glædet sig over et farverigt indslag i byen.

Det fandt blandt andet udtryk i en skillingvise, der tolkede det begrædelige i ophævelsen af den københavnske borgervæbning 28. maj 1870. Skillingviserne var trykt som flyveblade, ofte i 10.–12.000 eksemplarer, en slags slagere, der blev sunget overalt. Det var viser om populære emner – som f.eks. netop

om borgervæbningen – sådan som den så ud i Frederik 6.s tid:

*Rundt om i landet er en sorg så stor,
Danmark har mistet sit borgerkor...*

*Dengang, da havde de en uniform,
som de skulle bære i regn og storm.
Det kan hænd's sig, den var fjong,
hvide, snævre pantalons
sad snøred' over maven, så den ligned' en gongong,
og kjole rød,
den sad så sød
på Fatter,
rabatter
så lyseblå
og skøder små
om hælene ham tjatter.*

*I krukken der sad fjerene
og nikked' til gevære'ne,
det syn, ja, det var form'lig hjerteskerende.*

Roskilde Garden marcherer over Stændertorvet. Dens fane er en kopi af den fane, som Borgervæbningen 26. juni 1800 fik overrakt foran Rådhuset, hvor den nu hænger udenfor byrådssalen. På fanen er byens våben med ørnen sammen med mottoet »Mod og Sindighed«. Gardens uniformer i dag er kopier af den gamle borgervæbnings uniformer fra 1828.

Roskilde Borgervæbning levede en glørværdig tilværelse i byen gennem flere århundreder – ganske særlig ved festlige lejligheder som når »landsfaderen«, *Fredrik 6.* gæstede Roskilde. Da et sådant 3-timers besøg fandt sted 6. juni 1831, blev majestæten blandt andet eskorteret af chefen for Borgervæbningen, »Herr Capitain v. *Sveistrup* og tvende lieutenanter, hvilke herrer, alle til hest, havde modtaget Hans Majestæt udenfor byen og ledsagede ham på det Kongl. Palai, hvor Hans Majestæt, hilset af 27 kanonskud, behagede at stige af og passere i gangen byens politie-vagt af borgere, der her var givet post som æresvagt«.

»Herr Capitain v. *Sveistrup*« kom til at spille en indirekte rolle i boghandler *Andreas Flensborgs* planer om genoprettelse af borgervæbningen i Roskilde. Skulle den gamle borgervæbning genoplives bl.a. for at kaste glans over Roskildes årlige byfester, da måtte en sådan genopstanden borgervæbningens medlemmer naturligvis have historiske uniformer. Dem havde man nemlig modellen til i *Sveistrups* uniform, der opbevaredes på Roskilde Museum.

Men borgervæbningens medlemmer? Ja, det kunne der ikke herske tvivl om: Det måtte blive Roskilde Realskoles orkester, som skulle danne grundstammen. I mange år havde denne kommunale realskole, Gråbrødre Skole, haft ikke blot et blæserorkester,

men også et strygeorkester, der i 1933 talte henholdsvis 21 og 10-12 medlemmer.

Og hvilke musikere! Her kunne man finde den senere violinvirtuos, professor *Henrik Sachsenskjold*, senere professor *Poul Birkelund*, der spillede tværføjte i strygeorkesteret, senere domorganist *Helvig Larsen*, som håndterede tubaen i hornorkesteret og orglet i strygeorkesteret, den senere komponist og dirigent *Otto Francker*, som spillede lilletrøme i hornorkesteret og orgel i strygeorkesteret. Der var ikke noget at sige til, at skoleinspektør *J.O.R. Eriksen*, selv levende interesseret i musik, var stolt af disse orkestre, som gennem mange år gav koncerter i skolegården til glæde for elever og forældre, og som også havde faste lørdagskoncerter.

At de to orkestre fik en god musikalsk ballast, skyldtes ikke mindst, at man i museumsdirektør *Johannes Billesbølle* havde en inspirerende leder. Det var ham, der af skolen fik overdraget opgaven med at få oprettet *Roskilde Realskoles Orkester*, og hans pædagogiske evner og musikalske formåen satte sig hurtigt spor. Mange af orkestrets musiknumre komponerede *Billesbølle* selv, ligesom han indstuderede dem fra uge til uge. Det var ikke altid ham selv der dirigerede. Det fremgår af skolens annaler, at også *Henrik Sachsenskjold* optrådte som leder af orkesteret. Sin musikalske stimulans havde *Sachsenskjold* fået

I anledning af det reetablerede Lufthansas 10-års jubilæum april 1965 medvirkede Roskilde Garden i et internationalt show i Deutschlandhalle, Vest-Berlin, dels med indmarch, dels med afsluttende festpolonaise.

Roskilde Gardens tattoo var medvirkende til, at Garden markerede sig internationalt, bl.a. fik man i Lauenburg guldmedaljer og flere år 1.-præmier i musikkonkurrencer med 40 korps med ialt 1.600 deltagere. 1973.

fra sin far, vognmand *N.F. Sachsenskjold*, der dyrkede violinspil som amatør.

Det var således et velfunderet orkester, boghandler *Andr. Flensborg* kunne trække veksler på ved gennemførelsen af sine tanker om en genopliven af Roskilde Borgervæbning.

Nu var problemet at få kopieret og syet uniformerne, og her trådte herreekiperingshandler *Ludvig Sørensen*, »Monopol«, hjælpende til. Hans syerske *Marie Friis* og hendes datter, *Gerda*, gik i gang, og blot efter et par måneder havde de 20 uniformer klar – klar til, at Realskolens orkester som »Borgerkorpsset« den 23. august 1935 for første gang kunne medvirke i årets byfest.

Ingen havde vel dengang tænkt sig, at man hermed lagde grunden til den »Roskilde Borgervæbning/Roskilde Garden«, som senere skulle blive berømt, og som altså i år har kunnet fejre 50-året for sin beståen – med jubilæumsdag den 25. juni, datoen for beslutningen om at oprette borgervæbningen blev truffet.

I de første år efter Borgervæbningens genoprettelse indskrænkedes dens virke sig hovedsagelig til at virke som et indslag i byfesterne. Men nye tider fordrede nye tanker, og i 1946 besluttede byfestkomiteen at nedsætte et udvalg, bestående af sadelmagermester

Fritz Petersen, kirkegårdsinspektør *Hans Rønø* og værkfører *Robert Hansen*, der skulle reorganisere korpset. Herefter blev der åbnet adgang for alle musikalske drenge, altså ikke blot skoleelever, til at indmelde sig, og *Roskilde Borgervæbning* blev gjort til korpsets officielle navn – senere dog ændret til *Roskilde Garden*, idet mange fandt at navnet Borgervæbning ville føre tanken hen på et væbnet korps af ældre.

Mange andre end de nævnte har gennem årene gennem et målbevidst og inspirerende arbejde været med til at gøre garden til det, den er i dag. En lykke var det således, at turschef *Jens Mørkegaard* i 1947 fik udvirket, at Roskilde Turistbureau påtog sig at være sekretariat for Roskilde Garden. Mørkegaards ildhu for det, han går ind for er legendarisk. Og Roskilde Gardens virke og fremtræden er først og fremmest betinget af den ledelse, den har haft og har. Den har haft formænd for ledelsen som *Frits Petersen*, *Henry Jaquet*, *Jens Mørkegaard*, *Lau Haugsted*, *Walther Østergaard*, *Helge Møller*, *Viggo Jensen* og nu *Ole Sølling Hansen*. Og den har haft dirigenter som *John Billesbølle*, *Aage Juhl Thomsen*, *Arne Lamberth*, *Otto Francker*, *Dan Læsel* og *John A. W. Hindsberg*.

Derudover har garden haft marchinstruktører som politibetjent *R. Clausen* og major *Poul Gerskjold*.

På Jacob Christian Gottschalks lille maleri »Prospekt af Sct. Jørgensbjerg« o. 1845 holder Borgervæbningen skydeøvelser på fugleskydningsselskabets bane ved Børsen og havnen. Roskilde Museum.

Denne sidste kan i 1986 fejre 25-års jubilæum som gardens instruktør, idet han trådte til i 1961. Under Gerskjolds ægide har garden hjemført utallige internationale hædersbevisninger. Et højdepunkt var, da Roskilde Garden for få år siden erhvervede sig Europa-Pokalen ved den internationale musikfest i Lauenburg i det sydøstlige hjørne af Slesvig-Holsten ved at vinde den tre gange i træk. Og Roskilde Garden har også nydt godt af en støtteforening, hvis formand i dag er ekspeditionssekretær *F. Petersen*.

Roskilde Garden har gennem alle årene været en værdig repræsentant for Roskilde, indadtil som udadtil. Har man lejlighed til at kigge i »ordrebogen«, vil man ofte blive forbavset over at se, hvor mange gange i løbet af et år, garden er anmodet om at komme til et eller andet arrangement, småt som stort. Og altid har garden vakt opmærksomhed ved sin upåklagelige optræden, sin fornemme præstation, musikalsk som marchmæssigt. Også uden for landets grænser har der været tale om en prisværdig optræden, som byens borgmester *Lisbeth Olsen*, da også har givet taknemmeligt udtryk for.

Og det er blevet til mange udlandsrejser i årene, der er gået. Flere gange har Roskilde Garden gæstet Roskildes venskabsbyer, den norske Tønsberg og den svenske Linköping samt Göteborg. I mange år

medvirkede garden ved pinsestævner med sportsligt islæt i Braunschweig, ligesom den et par gange har været i Vestberlin. En fremtrædende plads i medlemmernes hjerter har været de gentagne besøg i Lauenburg, det tidligere danske hertugdømme. Her har garden med hæder og ære deltaget i de internationale musikfester, der holdes hvert andet år. Gang på gang har garden fra disse store stævner hjemført, hvad der var at hjemføre af præmier i forskellige konkurrencer.

Den hidtil længste og utvivlsomt mest uforglemmelige udenlandstur var dog rejsen til USA, hvor man havde to pragtfulde uger i Chicago i sommeren 1979. Fremfor alt var det måske nok mødet med dansk-amerikanere, med amerikansk gæstfrihed og den amerikanske hverdag, der betog deltagerne.

Jo, Roskilde kan være stolt af sin garde, og den kan være taknemlig over de gode kræfter, som gjorde det muligt at skabe og føre garden videre. Mistede Roskilde da i sin tid sin »Roskilde Borgervæbning«, så har den fået en Roskildegarde, som fører stolte traditioner videre. Roskilde Borgervæbnings gamle fane fra år 1800 opbevares på rådhuset, men den har fået en efterfølger i tro kopi, og Roskilde Garden kan derfor virke og marchere under fanens næsten 200-årige motto: *Mod og Sindighed*.